

MÂZİNÎ, Ebû Osman

(bk. EBÛ OSMAN el-MÂZİNÎ).

MÂZİNÎ, İbrâhîm Abdülkâdir

(إبراهيم عبدالقادر المازني)

İbrâhîm b. Muhammed b. Abdülkâdir
el-Mâzinî
(1890-1949)Mısırlı roman ve kısa hikâye yazarı,
gazeteci.

19 Ağustos 1890 tarihinde Kahire'de doğdu. Ailesi Mısır'da Menûfiye'nin Kûmümâzin mevkiinden geldiği için Mâzinî nisbesiyle tanındı. Orta öğreniminden sonra önce tıp, ardından hukuk fakültesine kaydolduysa da bu fakültele devam etmeyip 1907'de yüksek öğretmen okuluna girdi. Bu dönemden itibaren Câhiz, Müberred, Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, Ebû Ali el-Kâlf ve Abdülkâhir el-Cürçânî gibi Arap edebiyatının otoritelerine ait belli başlı kaynakları, ayrıca İbnü'r-Rûmî, Mütenebbî, Şerif er-Radî, Ebû'l-Alâ el-Maarî gibi eski Arap şairlerinin divanlarını inceledi. Aynı zamanda İngilizce'sini geliştirdi ve İngiliz edebiyatına karşı ilgi duymaya başladı. İngilizce'den Arapça'ya yapılan bazı çevirilerin yanı sıra İngiliz edebiyatının meşhur simaları ile şiir ve edebiyat eleştirmenlerinin eserlerini okudu.

Yüksek öğretmen okulundan mezun olduktan sonra (1909) liselerde ve Kahire Akademisi'nde İngilizce öğretmenliği yaptı. 1914 yılında resmî görevinden ayrılarak özel liselerde öğretmenliğinin yanı sıra idarî görevler üstlendi. Bu dönemde Muhammed Ferîd Vecdî, Abbas Mahmûd el-Akkâd, Ahmed Hasan ez-Zeyyât gibi ediplerle birlikte çalıştı. 1917'de öğretmenliği bırakıp kendini tamamiyle gazeteciliğe verdi. Önce *Vâdi'n-Nîl* gazetesinde mütercim ve redaktör olarak çalıştı (1918). Ardından *el-Efkâr*, *el-Ahşâr*, *el-Ehrâm*, *es-Siyâse*, *el-Belâğ*, *el-Esâs*, *er-Risâle*, *el-Hilâl*, *Rûzü'l-Yûsuf* gibi gazete ve dergilerde yazılar yazmaya başladı. 1926'da *el-Üsbûc* dergisini çıkardı.

Mâzinî'nin yüksek öğretmen okulundaki öğrenciliği sırasında Arap ve Batı edebiyatları üzerinde yaptığı çalışmalar ona çağdaşı olduğu ediplerden farklı bir hayat görüşü kazandırdı. Şiir, makale, hikâye, roman ve edebî tenkît gibi türler üzerinde yeni düşünceler ortaya koymasına ve değerlendirmeler yapmasına imkân hazırladı. Mâzinî burada, daha sonraki yıl-

larda modern Mısır şiirinin en önemli simaları arasında yer alacak olan Abdurrahman Şükrî ile arkadaş oldu. Böylece o zamana kadar Ahmed Lutfî es-Seyyid, Tâhâ Hüseyin ve Muhammed Hüseyin Heykel'in temsil ettiği modernist Fransız şiir ve edebiyat ekolünün yanında Mâzinî, Akkâd ve Abdurrahman Şükrî tarafından tesis edilen modernist İngiliz ekolü ortaya çıktı. "Divan grubu" adı verilen bu ekolün amacı Batı lirizmine uygun şiirler yazmaktı. Akkâd ile birlikte şiir eleştirisine dair yazdıkları *ed-Divân* adlı eserde Mâzinî Araplar'da şiirin zayıf olduğunu iddia ediyordu. Bunun sebebini de Araplar'ın üzerinde yaşadığı coğrafya ile bu coğrafyanın onlara kazandırdığı karakter özelliklerine bağlıyordu. Ona göre çölün katılığı, kuruluğu, sıcaklığı ve çoraklığı Araplar'ın duyguyu ve düşüncelerini de yansıtmış, bundan dolayı şiirleri genellikle anlam bakımından kuru, tema bakımından sınırlı kalmıştı. Arap şiirindeki zayıflığın ikinci sebebi bu milletin Sâmî ırka mensup oluşuydu. Çünkü Mâzinî Sâmî ırkı şiirde zayıf buluyor. Ârî ırka mensup milletlerin ise daha güçlü olduğuna inanıyordu. Ardından roman yazmaya yönelen Mâzinî'nin en tanınmış romanı *İbrâhîm el-Kâtib*'dir. Kendisine ödül kazandıran bu çalışması, Muhammed Hüseyin Heykel'in 1913 yılında yayımlanan *Zeyneb* adlı eserinden sonra Mısır romancılığının gelişmesinde büyük bir merhale olarak kabul edilir. Edebiyatın çeşitli dallarında ortaya koyduğu orijinal çalışmalarıyla Mecmau'l-lugati'l-Arabiyye'ye üye seçilen Mâzinî 10 Ağustos 1949 tarihinde Kahire'de vefat etti.

Eserleri. Şiir ve Edebiyat Eleştirisi. 1. eş-Şî'r gâ'yâtühü ve vesâ'îhuh (Kahire 1915, 1986). **2. Şî'ru Hâfız** (Kahire 1915). Şiirlerindeki duygularında gerçekçi ve samimi olmadığını söylediği Mısırlı şair Hâfız İbrâhîm'e yönelik bir eleştiridir. **3. ed-Divân** (Abbas Mahmûd el-Akkâd ile birlikte, Kahire 1921). **4. Hâşâdû'l-heşîm** (Kahire 1924, 1932, 1948). Makalelerinden seçmeleri ihtiva eder. **5. Kabzu'r-rîh** (Kahire 1927; Beyrut 1975). Tâhâ Hüseyin'in *eş-Şî'rü'l-Câhîlî* ve *Hâdişû'l-erbî'â'* adlı eserlerinin eleştirisine dair makalelerini kapsamaktadır. **6. Şundûku'd-dünyâ** (Kahire 1929). Siyasî makalelerini içermektedir. **7. Beşşâr b. Bürd** (Kahire 1944). Şairin hayatı, şiirlerinin tahlil, değerlendirme ve eleştirisine dairdir. **Romanları ve Tiyatro Eserleri. 1. İbrâhîm el-Kâtib** (Kahire 1931). Halk dilinden uzak durmanın ve modern yazı dilini kullan-

manın önemli vurgulanan romanda olaylar yazar İbrâhîm ile hastahane tanıştığı bir hemşire arasındaki duygusal ilişkiler etrafında gelişir. **2. İbrâhîmü's-şânî** (Kahire 1943; Beyrut 1975). **3. Ğarîzetü'l-Mer'e ev hükmü't-tâ'a** (Kahire 1930, 1935). Mısırlı kadının sosyal sorunlarını ele alan bir tiyatro eseridir. **Diğer Eserleri. 1. Dîvânü şî'r** (I-II, Kahire 1917). İki bölümden meydana gelen divanın birinci kısmında şairin özgün şiirleri, ikinci kısımda bazı İngiliz şairlerini taklit ederek yazdığı manzumeler yer alır. **2. Rihle ile'l-Hicâz** (Kahire 1930). **3. Muhtârât min edebî'l-Mâzinî** (Kahire 1961).

Mâzinî 1935-1943 yılları arasında kırkı aşkın kısa hikâye kaleme alıp yayımlamıştır. Bunlardan bazıları müstakil birer kitap konusu olduğu gibi *Fi't-tarîk'te* (Kahire 1937, 1957) otuz dört kısa hikâye yer almıştır. Mâzinî'nin ayrıca İngilizce'den muhtelif çevirileri vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Brockelmann, *GAL Suppl.*, III, 157-164; Şevki Dayf, *el-Edebü'l-Arabiyyü'l-mu'âşır*, Kahire 1961, s. 261-269; Hamdî es-Sekkût, *The Egyptian Novel and its Main Trends 1913-1952*, Cairo 1971, s. 22-27; a.mlf. – Johns, *A'lâmü'l-edebî'l-mu'âşır fi Mısır: İbrâhîm Abdülkâdir el-Mâzinî*, Kahire 1987; H. Kilpatrick, *The Modern Egyptian Novel*, London 1974, s. 26-30; M. M. el-Badawî, *Critical Perspectives*, Cambridge 1975, s. 84-92, 105-109; a.mlf., "al-Mâzinî the Novelist", *JAL*, IV (1973), s. 112-145; S. K. Jayyusî, *Trends and Movements*, Leiden 1977, s. 152-163; Ahmed İsmailoğlu, *Felsefetü'l-istîşârak ve eşeruhâ fi'l-edebî'l-Arabiyyi'l-mu'âşır*, Kahire 1980, s. 373-380; Enver el-Cündî, *A'lâmü'l-karnî'r-râbi' 'aşer el-hicrî*, Kahire 1981, I, 327-335; Ali B. Jad, *Form and Technique in the Egyptian Novel 1912-1971*, London 1983, s. 45-50, 88-89, 115-127; J. Brugman, *An Introduction to the History of Modern Arabic Literature in Egypt*, Leiden 1984, s. 138-147; Hanâ el-Fâhûrî, *el-Mucez fi'l-edebî'l-Arabî ve tâ-rîhîh*, Beyrut 1985, IV, 395-413; R. Allen, *Modern Arabic Literature*, New York 1987, s. 214-219; a.mlf., "al-Mâzinî", *Encyclopedia of Arabic Literature* (ed. J. S. Meisami – P. Starkey), London 1998, II, 521-522; M. E. Saussey, "İbrâhîm al-Mâzinî et son Roman d'İbrâhîm", *BEO*, II (1932), s. 145-177; Müncî eş-Şemlî, "el-Mâzinî nâkden fi Hâşâdî'l-heşîm", *Havliyyâtü'l-Câmi'atî't-Tûnisîyye*, sy. 7, Tunus 1970, s. 7-20, 21-34; Ch. Vial, "al-Mâzinî", *EP*² (Ing.), VI, 955-958.

EROL AYYILDIZ

MAZMAZA

(المضمضة)

Abdest ve gusülde
ağza su alıp çalkalamak anlamında
bir fıkıh terimi
(bk. ABDEST; GUSÛL).